

Tradīcija ir piederība savai tautai

Ginta Kraukle

Latvijas Republikas Kultūras ministrijas prēmiju tautas mākslā 2000. gadā saņēma arī Līvānu ģimnāzijas sākumskolas skolotāja, folkloras kopas «Ceiruleihs» vadītāja Anna Kārkle. Balvas pasniegšana notika 17. martā Latvijas Nacionālajā operā.

Sarunas sākumā Anna Kārkle atzīst, ka bez pārējo atbalsta šādas balvas no teikti nebūtu. Lielākais ieguvums šo gadu laikā ir apkārtējie cilvēki, ar kuriem kopā dzīvot un strādāt ir prieks. — Es īpaši nesūdzos par dzīvi, un man liekas, ka arī folkloras daudzreiz ir palīdzējusi. Nekādā ziņā negribu uzsvērt, ka tie būtu tikai mani lielie panākumi. Priecājos, ka līdz šim esmu varējusi sadzīvot ar savu laiku un cilvēkiem. Visi, pilnīgi visi bērni man ir vienlīdz mīļi, nekad neesmu šķirojusi un arī pretī sajūtu tādu pašu uzticību.

Interese par folkloru un tautas dzīvībai nāk līdzī no bērnu dienām, jo arī Annas Kārkles vecmamma bērniem savulaik daudz dziedājusi latviešu tautas dziesmas. Visu mūžu dziesma viņu ģimenē bijusi dzīva, tā mitusi starp cilvēkiem un savējiem bijusi tuva un saprotama. Dziedājusi folkloras ansambli «Latava», līdz radusies doma tautasdziesmu mācīt arī bērniem. 1990. gadā Līvānu bērnu un jauniešu centrā sāk darboties folkloras kopa Annas Kārkles vadībā. Tas ir «Ceiruleihs» laiks, kas nav beidzies arī šodien, lai gan vairāki bijušie ansambļa dalībnieki šogad jau beigs ģimnāziju. — Vietā nāk citi bērni. Pašreiz darbojas 36 dalībnieki, interese nemazinās. Mūsu folkloras kopa nav īsti ansamblis, drīzāk studija, kurā ļauns darboties ikvienam, kaut gan koncertos piedalās tikai daļa dziedātāju. Dalībnieki nāk veselām ģimenēm — māsas un brāļi. Mēs gan dziedam, gan dejojām, gan arī paši mūzikas instrumentus spēlējam.

Kopa daudz kur guvusi atzinību, atzīta par vienu no labākajām Latvijā, taču Anna Kārkle negrib tās nosaukt par uzvarām. Viņasprāt, tas ir prieks — būt kopā ar citiem, būt limenī. Ir savākts liels klāsts tautas folkloras materiālu, dziesmas tiek dziedātas autentiskajā izpildījumā, kas raksturīgs nelielai daļai folkloras kopu. Materiālus viņi meklē pie tautas teicējām, folkloras kopas pūrā jau ir ap četrsimts dziesmām, tā ka bērni var izvēlēties tieši tās, kas vislabāk patīk. — Dziesmas izvēlos nevis es, bet paši bērni. Bija gadījums, ka dziesma, kura man ļoti patika, bērņus atstāja vienaldzīgus, viņi to nemācījās, un viss. Ja bērņiem dziesma nav iegūlusi sirdī, viņi to pavisam drīz aizmirst.

Jautāju par folkloras vietu šodienas pasaulē, kur visu pārējo un pārdod. Anna Kārkle ar nopūtu atzīst, ka jautājums ir smags. — Tā ir pavisam neliela daļiņa, kura pulcējas un kopj tautas tradīciju mantojumu, šiem cilvēkiem senču garantas ir dārgas. Ja palūgtu nodziedāt

tautasdziesmu, baidos, ka daudzi zinātu tikai «Kur tu teci, gailīti». Tomēr jāsaprot, ka folkloru nevar un arī nevajag uzspiest, bērņus un jauniešus var tikai ieinteresēt, lai viņi zinātu, kas ir tie vai citi svētki, kā tos svinēt, kāda to jēga. Senā tradīcija jā saglabā daļēji, taču ir jāliek arī kaut kas klāt, lai ieinteresētu, tuvinātu folkloru šodienas jauniešiem. Viņi ir cita laikmeta cilvēki, tāpēc arī piedāvāt ir jāprot savādāk. Skumji, ka kultūras, arī tautas kultūras dzīve Līvānos ir apsīkusi.

Savā ģimenē Anna Kārkle tradīcijas saglabā caur ģimenes kopību, satiekoties, svinot svētkus. Pateicoties vecākajai paaudzei, ģimenē ir izveidojušies savi rituāli, piemēram, Ziemassvētkus allaž sagaidīt visiem kopā laukos, lai arī cik aizņemts katrs no ģimenes locekļiem būtu.

Senlatviešu tradīcijas nekādā ziņā neizslēdz arī kristīgo pasaules izjūtu, tās abas ir dziļi saistītas, bagātina cilvēku un stiprina ģimeni, uzskata Anna Kārkle. Senlatviešu garā tiek svinēti arī svētki Pastariņa skolā. Bērni aktīvās darbības uzņem ar atsaucību, piemēram, Lieldienās visa skola iet uz mežu, dzied, šūpojas. Pērn, lai svētkus padarītu interesantākus, bija izveidotas sešas pieturas: ar olu ripināšanu, kaulēšanas, tautasdziesmu, sakām-vārdu skandēšanu, mīklu minēšanu un citām izpriecām. Bērni šādu svētku izpaušmi neuztver kā nedzīvu un veclaicīgu tradīciju, bet gan kā iespēju aktīvi darboties un pašizpausties. Mūsu saruna notiek dienā, kad skoliņā svin Meteņus, zēni pārģērbušies meiteņu drēbēs un otrādi, jo viena no Meteņdienas tradīcijām ir mainīšanās ar drēbēm. Mazajiem tas divreiz nav jāsaka, viņi labprāt iesaistās svētku izdarībās.

Nākotnes ieceres saistās

ar domu par savas kasetes ierakstīšanu un izdošanu. Dziesmu ir daudz, un tās ir nedzirdētas, savdabīgas. Šovasar Annai Kārklei priekšā vēl kāds pārsteigums — došanās uz vispasaules folkloriādi, kas notiks tālajā Japānā no 26. jūlija līdz 8. augustam. Šī negaidītā iespēja Annai Kārklei nāca kā Ziemassvētku dāvana. — Biju pārsteigta starp 32 Latvijas folkloristu vārdiem ieraugot arī savējo. Nezinu, pēc kādiem kritērijiem notika atlase, jo nekādu pieteikumu netiku sūtījusi, arī savus ceļojuma biedrus vēl nezinu. Tas būs milzīgs pasākums, kurā piedalīsies dažādu pasaules tautu un folkloru pārstāvji, tiksies semināros, rādīs savu prasmī, savas tautas tradīcijas, kas visspilgtāk apliecina piederību SAVAI tautai.

● Anna Kārkle — Kultūras ministrijas balvas tautas mākslā ieguvēja 2000. gadā.

● Kopā ar «Ceiruleihs» dziedātājiem. Foto no A.Kārkles arhīva